

OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 27 grudnia 1960 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 24 października 1956 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

1. Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego (Dz. U. Nr 57, poz. 323) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 24 października 1956 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 47, poz. 210) z uwzględnieniem zmian wynikających z ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego (Dz. U. Nr 57, poz. 323) i z zachowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

2. Jednolity tekst ustawy z dnia 24 października 1956 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie obejmuje:

1) art. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego — w brzmieniu:

„Art. 1. 1. Wybory, przeprowadzane równocześnie do Sejmu i do rad narodowych, odbywają się w trybie określonym w Ordynacji wyborczej do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w Ordynacji wyborczej do rad narodowych, z następującym zmianami:

- 1) kalendarz wyborczy, stanowiący załącznik do uchwały Rady Państwa o zarządzeniu wyborów, oznacza dni, w których upływają terminy przewidziane w Ordynacji wyborczej do Sejmu i w Ordynacji wyborczej do rad narodowych;
- 2) zadania przewidzianej w Ordynacji wyborczej do rad narodowych Centralnej Komisji Wyborczej wykonuje Państwowa Komisja Wyborcza, powołana na podstawie Ordynacji wyborczej do Sejmu;

- 3) nie tworzy się przemysłowych okręgów wyborczych;
- 4) tworzy się obwody głosowania i powołuje się obwodowe komisje wyborcze wspólne dla wyborów do Sejmu i do rad narodowych;
- 5) te same spisy wyborców służą dla wyborów do Sejmu i do rad narodowych;
- 6) głosowanie odbywa się równocześnie na posłów i radnych, wyborca otrzymuje od obwodowej komisji wyborczej karty do głosowania do Sejmu i do rad narodowych, karty te wkłada do koperty, którą wrzuca do urny.

2. Postanowień ust. 1 pkt 4—6 nie stosuje się do obwodów głosowania, utworzonych za granicą na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu.”;

2) następujących przepisów o dniu wejścia w życie ustawy

a) art. 87 ustawy z dnia 24 października 1956 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — w brzmieniu:
„Art. 87. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

b) art. 6 ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego — w brzmieniu:

„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1960 r. (poz. 325).

USTAWA

z dnia 24 października 1956 r.

Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Rozdział 1.

Zasady ogólne.

Art. 1. 1. Wybory są powszechne: prawo wybierania ma każdy obywatel polski, mający w dniu wyborów ukończonych 18 lat — bez względu na płeć, przynależność narodową i rasową, wyznanie, wykształcenie, czas zamieszkiwania w obwodzie głosowania, pochodzenie społeczne, zawód i stan majątkowy.

2. Wojskowi mają wszystkie prawa wyborcze na równi z osobami cywilnymi.

3. Prawo wybierania przysługuje również osobom, których obywatelstwo polskie nie zostało stwierdzone, jeżeli stale zamieszkują w Polsce i nie są obywatelami innego państwa.

Art. 2. Nie mają prawa wybierania obywatele:

- 1) pozbawieni zdolności do czynności prawnych lub w niej ograniczeni z powodu choroby umysłowej,
- 2) pozbawieni praw publicznych i obywatelskich praw honorowych prawomocnym orzeczeniem sądu, wydanym po dniu 22 lipca 1944 r., w czasie trwania pozbawienia praw.

Art. 3. Wybrany może być każdy, komu przysługuje prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 21.

Art. 4. Wybory są równe: wyborcy biorą udział w wyborach na równych zasadach; każdemu wyborcy przysługuje jeden głos.

Art. 5. 1. Wybory są bezpośrednie: wyborcy wybierają bezpośrednio posłów na Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Głosować można tylko osobiście.

Art. 6. Wybory odbywają się w tajnym głosowaniu: w lokalu wyborczym musi się znajdować pomieszczenie za osłoną, zabezpieczające tajność głosowania; karty do głosowania wrzuca się do urny wyborczej w kopercie.

Art. 7. Sejm składa się z 460 posłów.

Rozdział 2.

Zarządzenie wyborów.

Art. 8. 1. Wybory zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Kadencja Sejmu liczy się od dnia otwarcia pierwszej sesji nowo obranego Sejmu.

3. Wybory odbywają się w jednym dniu równocześnie w całym Państwie.

Art. 9. 1. Uchwała o zarządzeniu wyborów wyznaczy datę wyborów na dzień ustawowo uznany za wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Uchwała ta oznaczy równocześnie dni, w których upływają terminy przewidziane w niniejszej ustawie (kalendarz wyborczy).

Art. 10. Uchwałę o zarządzeniu wyborów ogłasza się w Dzienniku Ustaw najpóźniej w 60 dniu przed dniem wyborów.

Rozdział 3.

Okręgi wyborcze.

Art. 11. Posłowie są wybierani w okręgach wyborczych.

Art. 12. 1. Rada Państwa ustala:

- 1) podział obszaru Państwa na okręgi wyborcze (ilość, granice, numery),
- 2) liczbę posłów, jaka ma być wybrana z każdego okręgu,
- 3) siedziby okręgowych komisji wyborczych.

2. Liczbę posłów, jaka ma być wybrana w poszczególnych okręgach wyborczych, ustala się odpowiednio do liczby mieszkańców.

3. Uchwałę Rady Państwa (ust. 1) ogłasza się w Monitorze Polskim najpóźniej w 55 dniu przed dniem wyborów. Uchwałę podaje się również do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie obwieszczeń.

Rozdział 4.

Obwody głosowania.

Art. 13. Dla przeprowadzenia głosowania tworzy się obwody głosowania.

Art. 14. Obwody głosowania tworzy się według następujących zasad:

- 1) obwód głosowania powinien z reguły obejmować 1.000—3.000 mieszkańców,
- 2) można tworzyć obwody głosowania dla mniejszych grup mieszkańców, zamieszkujących w odległości ponad 5 km od ośrodka najbliższego obwodu głosowania,
- 3) można tworzyć obwody głosowania w szpitalach, sanatoriach i w innych zakładach służby zdrowia oraz w zakładach pomocy społecznej i zakładach inwalidzkich, w których przebywają wyborcy.

Art. 15. 1. Ilość, granice i numery obwodów głosowania oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych ustalają:

- 1) w gromadach, w osiedlach i w miastach nie stanowiących powiatów miejskich — prezydya powiatowych rad narodowych,
- 2) w dzielnicach miast — prezydya dzielnicowych rad narodowych,
- 3) w miastach stanowiących powiaty miejskie, a nie podzielonych na dzielnice — prezydya miejskich rad narodowych.

2. Uchwały, dotyczące ilości, granic i numerów obwodów głosowania oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (ust. 1), podaje się do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie obwieszczeń, najpóźniej w 50 dniu przed dniem wyborów.

Art. 16. 1. Dowódcy okręgów wojskowych tworzą dla składu jednostek wojskowych obwody głosowania obejmujące od 50 do 3.000 wyborców oraz ustalają siedziby obwodowych komisji wyborczych.

2. Minister Żeglugi tworzy obwody głosowania dla żółg na statkach znajdujących się w podróży w dniu wyborów. Można nie tworzyć obwodu głosowania na statku, na którym załoga liczy mniej niż 25 wyborców, bądź też utworzyć jeden obwód głosowania dla kilku statków odbywają-

cych wspólną podróż. W zarządzeniu o utworzeniu obwodów głosowania określa się ich przynależność do okręgów wyborczych po porozumieniu z prezydiami wojewódzkich rad narodowych województw nadmorskich.

3. Minister Spraw Zagranicznych może utworzyć obwody głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą. W zarządzeniu o utworzeniu tych obwodów określa się ich przynależność do okręgu wyborczego w dzielnicy Warszawa-Sródmieście.

4. Numery obwodów głosowania, o których mowa w ust. 1—3, ustala się w porozumieniu z prezydium właściwej miejskiej (dzielnicowej, powiatowej) rady narodowej.

5. Organy, które utworzyły obwody głosowania określone w niniejszym artykule, zapewniają powiadomienie wyborców przynależnych do tych obwodów o utworzeniu obwodu, jego numerze i siedzibie obwodowej komisji wyborczej.

Rozdział 5.

Komisje wyborcze.

Art. 17. Dla przeprowadzenia wyborów powołuje się:

- 1) Państwową Komisję Wyborczą,
- 2) okręgowe i obwodowe komisje wyborcze.

Art. 18. 1. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej należy:

- 1) nadzór nad ścisłym przestrzeganiem przepisów ordynacji wyborczej przez okręgowe i obwodowe komisje wyborcze,
- 2) rozpatrywanie skarg na działalność okręgowych komisji wyborczych, a w szczególności na decyzje w przedmiocie nieważności zgłoszenia listy, w całości lub w części,
- 3) ustalenie i ogłoszenie wyników wyborów,
- 4) zarejestrowanie wybranych posłów i wydanie im zaświadczeń o wyborze,
- 5) złożenie Sejmowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawozdania z wyborów, w trybie ustalonym przez Radę Państwa,
- 6) przekazanie akt wyborczych Sejmowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w celu stwierdzenia ważności wyborów.

2. Sprawując nadzór nad ścisłym przestrzeganiem ordynacji wyborczej i przepisów na jej podstawie wydanych, Państwowa Komisja Wyborcza udziela w miarę potrzeby okręgowym i obwodowym komisjom wyborczym wyłączeń i wyjaśnień.

Art. 19. Do zadań okręgowej komisji wyborczej należy:

- 1) nadzór nad ścisłym przestrzeganiem przepisów ordynacji wyborczej przez komisje obwodowe okręgu,
- 2) rozpatrywanie skarg na działalność obwodowych komisji wyborczych,
- 3) rejestrowanie kandydatów,
- 4) dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym urzędowych kart do głosowania,
- 5) ustalenie wyników głosowania w okręgu wyborczym i przesłanie ich Państwowej Komisji Wyborczej,
- 6) przesłanie materiałów z przeprowadzonych wyborów prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa).

Art. 20. Do zadań obwodowej komisji wyborczej należy:

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie,
- 2) obliczenie wyników głosowania w obwodzie,
- 3) przesłanie protokołów głosowania okręgowym komisjom wyborczym tych okręgów, w skład których obwód wchodzi,
- 4) przesłanie protokołów głosowania wraz z kartami głosowania i innymi materiałami z przeprowadzonego gło-

wania odpowiednio prezydium rady narodowej miejskiej, dzielnicowej, osiedla, gromadzkiej.

Art. 21. 1. W skład Państwowej Komisji Wyborczej wchodzi: przewodniczący, dwaj zastępcy przewodniczącego, sekretarz i 12 członków.

2. Państwową Komisję Wyborczą powołuje Rada Państwa spośród osób wysuniętych przez naczelną władzę organizacji politycznych i społecznych.

Art. 22. 1. W skład okręgowych komisji wyborczych wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz oraz 6—8 członków.

2. W skład obwodowych komisji wyborczych wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz oraz 2—6 członków.

3. Okręgowe komisje wyborcze powołuje wojewódzka rada narodowa (rada narodowa miasta wyłączonego z województwa), właściwa ze względu na siedzibę komisji.

4. Obwodowe komisje wyborcze powołują:

- 1) w gromadach, w osiedlach i w miastach nie stanowiących powiatów miejskich — prezydium powiatowych rad narodowych na wniosek prezydium rad narodowych gromadzkich, osiedli i miejskich,
- 2) w dzielnicach miast — prezydium dzielnicowych rad narodowych,
- 3) w miastach stanowiących powiaty miejskie, a nie podzielonych na dzielnice — prezydium miejskich rad narodowych.

5. Obwodowe komisje wyborcze utworzone dla składu jednostek wojskowych powołują prezydium wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonego z województw).

6. Obwodowe komisje wyborcze utworzone dla wyborców na statkach powołuje kapitan statku na wniosek rady zakładowej.

7. Tryb powoływania obwodowych komisji wyborczych za granicą określa Minister Spraw Zagranicznych.

Art. 23. Państwową Komisję Wyborczą oraz okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołuje się spośród wyborców.

Art. 24. 1. Państwowa Komisja Wyborcza powinna być powołana najpóźniej 55 dnia przed dniem wyborów.

2. Okręgowe komisje wyborcze powinny być powołane najpóźniej 50 dnia przed dniem wyborów.

3. Obwodowe komisje wyborcze (art. 22 ust. 4 i 5) powinny być powołane najpóźniej 45 dnia przed dniem wyborów.

Art. 25. Rada Państwa ustali regulamin prac i wzór pieczęci Państwowej Komisji Wyborczej oraz okręgowych i obwodowych komisji wyborczych.

Art. 26. Pracownikowi, który opuścił pracę w związku z wykonywaniem czynności członka komisji wyborczej, przysługujące od pracodawcy wynagrodzenie za opuszczony czas pracy.

Art. 27. 1. Państwowa Komisja Wyborcza rozwiązuje się z upływem kadencji Sejmu wybranego w wyborach przez nią przeprowadzonych.

2. Okręgowe i obwodowe komisje wyborcze rozwiązuje organ, który je powołał, po zakończeniu ich działalności.

Rozdział 6.

Spisy wyborców.

Art. 28. Prezydium rad narodowych miejskich, dzielnicowych, osiedli i gromadzkich sporządza w 3 egzemplarzach spisy osób mających prawo wybierania, a zamieszkałych na terenie danej rady narodowej (spisy wyborców).

Art. 29. 1. Spis wyborców układa się oddzielnie dla każdego obwodu głosowania.

2. W spisie wymienia się nazwisko, imię, imię ojca, datę urodzenia i miejsce zamieszkania wyborcy. Spis wyborców podpisuje przewodniczący i sekretarz prezydium rady narodowej.

3. Minister Spraw Wewnętrznych ustali wzór spisu wyborców oraz szczegółowe zasady jego sporządzania.

4. Sposób sporządzania spisów wyborców w jednostkach wojskowych oraz na statkach i za granicą ustala właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 30. Spisy wyborców będą najpóźniej 38 dnia przed dniem wyborów przesłane przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych w dwóch egzemplarzach.

Art. 31. Przewodniczący obwodowych komisji wyborczych najpóźniej 35 dnia przed dniem wyborów wykładają spisy wyborców do publicznego wglądu w lokalach obwodowych komisji wyborczych przez co najmniej 15 dni po 5 godzin dziennie, w porze dostępnej dla pracujących.

Art. 32. 1. Po wyłożeniu spisu wyborców można przez obwodową komisję wyborczą wnieść do organu, który sporządził spis wyborców, ustnie do protokołu lub pisemnie reklamację przeciw nieprawidłowości spisu, a w szczególności przeciw pominięciu w nim lub zamieszczeniu określonych osób.

2. Reklamację należy rozpatrzyć w ciągu 3 dni od daty ich wniesienia.

3. W wyniku rozpatrzenia reklamacji organ, który sporządził spis wyborców:

- 1) uzupełnia lub prostuje spis bądź
- 2) skreśla ze spisu osobę, której reklamacja dotyczy, doręczając jej decyzję wraz z uzasadnieniem, bądź
- 3) pozostawia reklamację bez uwzględnienia, doręczając reklamującemu decyzję wraz z uzasadnieniem.

4. Od decyzji nie uwzględniającej reklamacji lub powodującej skreślenie ze spisu wyborców mogą reklamujący względnie osoba skreślona ze spisu wnieść skargę do sądu powiatowego właściwego ze względu na miejsce sporządzenia spisu. Do skargi należy załączyć zaskarżoną decyzję. Sąd w trybie postępowania niespornego przeprowadzi w ciągu trzech dni rozprawę z udziałem ławników i wyda orzeczenie, zawiadamiając o nim skarżącego i organ, który sporządził spis wyborców. Od orzeczenia tego nie przysługuje dalszy środek prawny.

Art. 33. 1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu po sporządzeniu spisu wyborców będzie na swoje żądanie wpisany do spisu i dopuszczony do głosowania w obwodzie nowego miejsca pobytu. Uprawnienie to przysługuje wyborcy na podstawie „zaświadczenia o prawie głosowania”, wydanego na jego żądanie przez organ, który sporządził spis wyborców. Wydając zaświadczenie organ ten skreśla wyborcę ze spisu wyborców z adnotacją „wyjechał”.

2. „Zaświadczenie o prawie głosowania” przysługuje również osobom wchodzącym w skład lub zatrudnionym przy innej komisji wyborczej niż obwodowa komisja wyborcza obwodu głosowania, w którym osoby te są wpisane do spisu wyborców.

3. Wzór „zaświadczenia o prawie głosowania” ustali Minister Spraw Wewnętrznych w drodze zarządzenia ogłoszonego w Monitorze Polskim.

Rozdział 7.

Zgłaszanie kandydatów.

Art. 34. Prawo zgłaszania kandydatów na posłów przysługuje organizacjom politycznym, zawodowym i spółdziel-

czym, jak również innym masowym organizacjom społecznym ludu pracującego.

Art. 35. Kandydatów na posłów zgłaszani są w okręgach wyborczych.

Art. 36. 1. Prawo zgłaszania kandydatów na posłów w okręgach wyborczych wykonać mogą zarówno naczelne, jak i terenowe organy wymienionych w art. 34 organizacji.

2. Organizacje wymienione w art. 34 wykonać mogą prawo zgłaszania kandydatów na posłów samodzielnie lub łącznie.

Art. 37. 1. Kandydatów zgłasza się do właściwej okręgowej komisji wyborczej przez zgłoszenie listy kandydatów najpóźniej 35 dnia przed dniem wyborów.

2. Listę podpisuje właściwy organ zgłaszającej organizacji (art. 36 ust. 1). Równocześnie ze zgłoszeniem listy podać należy pisemnie adres, na który kierowana ma być korespondencja dla organizacji zgłaszającej listę.

3. Do zgłoszenia należy dołączyć pisemne oświadczenia kandydatów, że zgadzają się kandydować w danym okręgu. Oświadczenia kandydatów mogą też być złożone komisji okręgowej odrębnie, nie później jednak niż 35 dnia przed dniem wyborów.

Art. 38. 1. Można kandydować tylko w jednym okręgu i tylko z jednej listy.

2. Kandydować można w dowolnym okręgu, niezależnie od miejsca zamieszkania.

3. Kandydat nie może wchodzić w skład żadnej komisji wyborczej właściwej dla okręgu, w którym kandyduje, z wyjątkiem Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 39. Liczba kandydatów na liście może przewyższać liczbę posłów przypadającą na dany okręg wyborczy, nie więcej jednak niż o połowę.

Art. 40. W zgłoszonej liście należy podać nazwisko, imię, wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata. Nazwiska zgłoszonych powinny być oznaczone kolejnymi numerami, poczynając od 1, w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatów.

Art. 41. Zgłaszająca organizacja może w pisemnym oświadczeniu, złożonym równocześnie z listą, wskazać oznaczenie (godło) zgłoszonej listy.

Art. 42. 1. Jeżeli zgłoszenie listy nastąpiło zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, okręgowa komisja wyborcza zarejestruje listę, sporządzając w dwu egzemplarzach protokół przyjęcia zgłoszenia, z których jeden przesyła niezwłocznie do Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Wzór protokołu przyjęcia zgłoszenia listy ustali Rada Państwa.

Art. 43. 1. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej bada, czy zgłoszona lista odpowiada przepisom prawa, a o dostrzeżonych wadach zawiadamia zgłaszającą organizację najpóźniej w dwa dni po zgłoszeniu.

2. Jeżeli wskazane wady nie zostaną usunięte w ciągu dwu dni, okręgowa komisja wyborcza stwierdza nieważność zgłoszenia listy w całości lub co do poszczególnych kandydatów. W razie stwierdzenia nieważności zgłoszenia tylko poszczególnych kandydatów listę rejestruje się w zakresie nie dotkniętym nieważnością.

Art. 44. 1. Decyzję okręgowej komisji wyborczej w przedmiocie nieważności zgłoszenia (art. 43 ust. 2) doręcza się niezwłocznie organizacji zgłaszającej listę. Organizacja ta może w ciągu 2 dni zaskarżyć decyzję do Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej jest ostateczna.

Art. 45. Okręgowa komisja wyborcza ogłasza dane o zarejestrowanych listach najpóźniej 30 dnia przed dniem wyborów.

Art. 46. 1. W przypadkach szczegółowo uzasadnionych we wniosku organizacji, która zgłosiła listę kandydatów, okręgowa komisja wyborcza, która zarejestrowała tę listę, może zgodnie z wnioskiem otrzymanym — nie później niż 10 dnia przed dniem wyborów zmienić kolejność kandydatów na liście, skreślić kandydata z listy bądź skreślić go i wprowadzić na jego miejsce innego.

2. Podejmując decyzję o zarejestrowaniu listy kandydatów w zmienionym brzmieniu, komisja niezwłocznie zarządza ogłoszenie danych o zarejestrowanej liście (art. 45).

Rozdział 8.

Karty do głosowania.

Art. 47. Okręgowa komisja wyborcza zarządza wydrukowanie urzędowych kart do głosowania w potrzebnej ilości i rozsyła je wraz z kopertami obwodowym komisjom wyborczym. Karty do głosowania powinny być opatrzone pieczęcią okręgowej komisji wyborczej.

Art. 48. 1. Karta do głosowania wymienia nazwiska i imiona kandydatów każdej zarejestrowanej w okręgu listy, w kolejności umieszczenia na tej liście. Jeżeli lista ma oznaczenie (godło) zgłoszone w myśl art. 41, umieszcza się je przed wymienieniem kandydatów tej listy.

2. Kolejność umieszczenia list na karcie do głosowania ustala się według kolejności ich zgłoszenia w okręgowej komisji wyborczej. Wielkość i rodzaj czcionek powinny być jednakowe dla wszystkich list.

3. Karta do głosowania zawierać powinna odpowiednią rubrykę przeznaczoną dla umieszczenia przez wyborcę znaku wskazującego, na którą z list głosuje, chyba że w okręgu zarejestrowana jest tylko jedna lista.

4. Wzór karty do głosowania ustali Rada Państwa.

Art. 49. Karta do głosowania może być zadrukowana tylko po jednej stronie.

Rozdział 9.

Głosowanie.

Art. 50. 1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej bez przerwy między godziną 6 a 22.

2. Głosowanie odbywa się bez względu na ilość list zarejestrowanych w danym okręgu.

Art. 51. 1. Od chwili rozpoczęcia głosowania do chwili ustalenia jego wyników powinni być bez przerwy obecni w lokalu wyborczym przewodniczący obwodowej komisji wyborczej lub jego zastępca i dwaj członkowie komisji.

2. W przypadku nieobecności tych osób przewodniczący lub jego zastępca uzupełni skład komisji przez powołanie osób spośród wyborców.

3. W lokalu wyborczym mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni przez organizacje polityczne i społeczne, które w danym okręgu wyborczym zgłosiły listy kandydatów. Wzór zaświadczeń dla mężów zaufania oraz tryb ich wydawania ustali Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 52. 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej czuwa nad utrzymaniem porządku w czasie głosowania oraz nad zabezpieczeniem tajności głosowania i w tym celu może wydawać odpowiednie zarządzenia porządkowe.

2. Na żądanie przewodniczącego właściwe organy państwowe oddadzą do jego rozporządzenia odpowiednią straż.

3. Agitacja w lokalu wyborczym w czasie głosowania jest wzbroniona.

Art. 53. 1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza bada, czy urna wyborcza jest próżna, czy na miejscu znajdują się spisy wyborców oraz potrzebna ilość kart do głosowania i kopert, jak również czy w lokalu komisji umieszczone są osłony zabezpieczające tajność głosowania, po czym komisja zamyka i opieczętowuje urnę wyborczą pieczęcią komisji.

2. Od chwili zapieczętowania aż do końca głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 54. 1. Przed oddaniem głosu wyborca okazuje komisji dowód osobisty, a w jego braku legitymację służbową, legitymację związku zawodowego lub inny dokument stwierdzający jego tożsamość. Wyborca nie posiadający dokumentów tożsamości, uznanych przez komisję za wystarczające, może powołać się na świadectwo dwóch wiarygodnych osób, znanych komisji obwodowej.

2. Decyzja komisji w sprawie tożsamości osoby jest ostateczna.

3. Komisja sprawdza, czy dana osoba figuruje w spisie wyborców lub czy posiada zaświadczenie, o którym mowa w art. 33. Następnie wyborca otrzymuje od komisji urzędową kartę do głosowania i kopertę.

4. Zaświadczenia, o których mowa w ust. 3, komisja zatrzymuje w celu dołączenia do protokołu głosowania.

5. Celem zapobieżenia wielokrotnemu głosowaniu komisja, wydając wyborcy kartę do głosowania, stawia znak przy jego nazwisku na spisie wyborców.

Art. 55. 1. Jeżeli karta do głosowania obejmuje dwie lub więcej list, wyborca umieszcza w przeznaczonej do tego rubryce karty do głosowania znak wskazujący, że głosuje na kandydatów określonej listy.

2. Wyborca ma prawo skreślenia poszczególnych kandydatów listy, na którą głosuje.

3. Następnie wyborca wkłada kartę do głosowania do koperty, podchodzi do urny i w obecności komisji wrzuca kopertę do urny.

Art. 56. Ułomni lub niepiśmienni mogą korzystać przy głosowaniu z pomocy innych osób.

Art. 57. 1. Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek nadzwyczajnych wydarzeń czynności wyborcze były na czas przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja wyborcza może przedłużyć je lub odroczyć do dnia następnego. Zarządzenie o tym powinno być natychmiast przesłane do wiadomości prezydium właściwej ze względu na siedzibę obwodowej komisji wyborczej rady narodowej oraz podane do publicznej wiadomości w sposób przyjęty w danej miejscowości.

2. W razie przerwania głosowania komisja opieczętowała urnę i oddaje ją do przechowania przewodniczącemu. Po podjęciu głosowania komisja stwierdza protokołarnie, czy pieczęcie pozostały nienaruszone.

Rozdział 10.

Ustalenie wyników głosowania w obwodzie i w okręgu.

Art. 58. 1. O godzinie 22 lub wcześniej, z chwilą oddania głosów przez wszystkich wyborców przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ogłasza zamknięcie głosowania, po czym komisja przystępuje do ustalania wyników głosowania w obwodzie.

2. Przy ustalaniu wyników głosowania mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni przez organizacje polityczne i społeczne, które w danym okręgu wyborczym zgłosiły listy kandydatów.

Art. 59. 1. Przewodniczący otwiera urnę wyborczą, po czym komisja ustala:

- 1) liczbę oddanych kart do głosowania, czyli liczbę osób, które wzięły udział w głosowaniu,
- 2) liczbę oddanych kart, które uznano za nieważne, czyli liczbę głosów nieważnych,
- 3) liczbę oddanych kart, które uznano za ważne, czyli liczbę głosów ważnych.

2. Gdyby liczba oddanych kart do głosowania różniła się od liczby osób, którym wydano karty (art. 54 ust. 5), komisja podaje w protokole głosowania przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

Art. 60. 1. Karty do głosowania inne niż urzędowo ustalone bądź nie opatrzone pieczęcią okręgowej komisji wyborczej są nieważne.

2. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych nazwisk lub poczynienie innych dopisków nie pociąga za sobą skutków prawnych, a w szczególności nie wpływa na ważność karty.

Art. 61. 1. Po dokonaniu czynności, o których mowa w art. 59, komisja przystępuje do ustalenia liczby głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.

2. Głos uważa się za oddany na wszystkich nie skreślonych kandydatów listy, na którą wyborca głosował, jeżeli liczba nie skreślonych kandydatów nie przewyższa liczby mandatów w okręgu. Przy większej liczbie nie skreślonych kandydatów danej listy głos uważa się za oddany na tych nie skreślonych kandydatów, których nazwiska są zamieszczone na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.

3. Jeżeli w okręgu wyborczym zarejestrowano więcej niż jedną listę kandydatów, a wyborca nie postawił znaku wskazującego, na którą z tych list głosuje, albo postawił znak przy więcej niż jednej liście, uważa się, że głosował na listę zamieszczoną na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.

Art. 62. 1. Obwodowa komisja sporządza protokół głosowania w dwu egzemplarzach. Wzór protokołu ustali Rada Państwa.

2. W protokole głosowania wymienia się liczby:

- 1) osób uprawnionych do głosowania, czyli osób objętych spisem wyborców,
- 2) osób, które wzięły udział w głosowaniu,
- 3) głosów nieważnych,
- 4) głosów ważnych,
- 5) głosów ważnie oddanych na poszczególnych kandydatów.

3. Ponadto w protokole wymienia się czas rozpoczęcia i zakończenia głosowania oraz omawia się krótko skargi i wydane decyzje, jak również inne istotne okoliczności. Mężom zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, obecne przy jego sporządzeniu.

Art. 63. 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie jeden egzemplarz protokołu głosowania w zapieczętowanej kopercie do okręgowej komisji wyborczej.

2. Karty do głosowania (osobno ważne i nieważne) należy opieczętować pieczęcią komisji i wraz z drugim egzemplarzem protokołu głosowania, zaświadczeniami, o których mowa w art. 33, oraz spisem wyborców — przesłać niezwłocznie do prezydium rady narodowej (miejskiej, dzielnicowej, osiedla, gromadzkiej). Prezydium rady narodowej przechowuje te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.

Art. 64. 1. Na podstawie protokołów otrzymanych od obwodowych komisji wyborczych okręgowa komisja wyborcza ustala wynik głosowania w okręgu.

2. Przy ustalaniu wyników głosowania mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni przez organizacje polityczne i społeczne, które w danym okręgu wyborczym zgłosiły listy kandydatów (art. 51 ust. 3).

Art. 65. Okręgowa komisja wyborcza sporządza protokół obejmujący dla całego okręgu zestawienie:

- 1) osób uprawnionych do głosowania,
- 2) osób, które wzięły udział w głosowaniu,
- 3) głosów nieważnych,
- 4) głosów ważnych,
- 5) głosów ważnie oddanych na poszczególnych kandydatów.

Art. 66. 1. Protokół (art. 65) sporządza się w dwóch egzemplarzach.

2. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące do okręgowej komisji wyborczej, obecne w chwili sporządzenia protokołu.

3. Mężom zaufania (art. 64 ust. 2) przysługuje prawo wniesienia uwag do protokołu z wymienieniem konkretnych zarzutów.

4. Wzór protokołu ustali Rada Państwa.

Art. 67. 1. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie jeden egzemplarz protokołu w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Drugi egzemplarz protokołu wraz z protokołami głosowania obwodowych komisji wyborczych i innymi materiałami z przeprowadzonych wyborów — należy niezwłocznie przesłać do prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa). Prezydium rady narodowej przechowuje te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.

Art. 68. Państwowa Komisja Wyborcza ustali tryb przekazywania protokołów oraz innych materiałów z głosowania przeprowadzonego w obwodach utworzonych dla składu jednostek wojskowych.

Rozdział 11.

Ustalenie i ogłoszenie wyników wyborów.

Art. 69. 1. Po otrzymaniu protokołów od wszystkich okręgowych komisji wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza ustala wyniki wyborów w całym Państwie według okręgów wyborczych.

2. Za wybranych uważa się kandydatów, na których w okręgu wyborczym oddano najwięcej ważnych głosów, jeżeli każdy z nich otrzymał więcej niż połowę (bezwzględna większość) ważnych głosów, przy czym liczba wybranych nie może przewyższać liczby posłów przypadającej na dany okręg wyborczy.

3. W przypadku gdy dwu lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów, a uznanie wszystkich tych kandydatów za wybranych spowodowałoby przekroczenie liczby posłów przypadającej na dany okręg, o wyborze decyduje kolejność zamieszczenia kandydata na karcie do głosowania.

Art. 70. Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Monitorze Polskim wyniki wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej niezwłocznie po ich ustaleniu.

Art. 71. 1. Państwowa Komisja Wyborcza wystawia wybranym posłom zaświadczenia o wyborze według wzoru ustalonego przez Radę Państwa.

2. Państwowa Komisja Wyborcza może upoważnić okręgowe komisje wyborcze do wystawienia zaświadczeń w jej imieniu.

Art. 72. 1. Jeżeli w głosowaniu wzięło udział mniej niż połowa uprawnionych do głosowania w okręgu, Rada Państwa na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej ogłasza w ciągu dwóch tygodni od daty pierwszych wyborów zarządzenie o przeprowadzeniu ponownych wyborów w okręgu.

2. To samo dotyczy przypadku, jeżeli z powodu nieuzyskania przez poszczególnych kandydatów bezwzględnej większości ważnych głosów nie wszystkie mandaty danego okręgu zostały obsadzone.

3. Ponowne wybory odbywają się w trybie przewidzianym niniejszą ustawą na podstawie spisów wyborców sporządzonych dla pierwszych wyborów. Ponowne wybory przeprowadzane z przyczyn określonych w ust. 2 dotyczą jedynie mandatów nie obsadzonych, a za wybranych w nich uważa się kandydatów, na których oddano najwięcej ważnych głosów.

4. Ponowne wybory przeprowadza się jeden raz.

Rozdział 12.

Ważność wyborów.

Art. 73. 1. Wybory unieważnia się, jeżeli dopuszczono się przy nich przestępstw przeciw głosowaniu w sprawach publicznych lub naruszenia istotnych przepisów niniejszej ustawy, a przestępstwa te lub naruszenia przepisów mogły wywrzeć istotny wpływ na wynik wyborów.

2. Wybory unieważnia się w tym okręgu lub obwodzie, w którym powstała przyczyna nieważności.

Art. 74. O ważności wyborów rozstrzyga Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w trybie ustalonym uchwałą Sejmu.

Art. 75. Unieważniając wybory Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej unieważnia mandaty pochodzące z tych wyborów, a Rada Państwa zarządza w granicach unieważnienia ponowne wybory lub podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Rozdział 13.

Wygaśnięcie mandatu posła i obsadzenie mandatu w ciągu kadencji Sejmu.

Art. 76. 1. Wygaśnięcie mandatu posła następuje wskutek:

- 1) śmierci,
- 2) zrzeczenia się mandatu,
- 3) utraty prawa wybieralności,
- 4) odwołania posła przez wyborców.

2. Tryb odwołania posła przez wyborców określa osobna ustawa.

3. Wygaśnięcie mandatu stwierdza Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 77. 1. Jeśli skutkiem wygaśnięcia mandatu posła liczba mandatów nie obsadzonych w danym okręgu wyborczym wynosi co najmniej $\frac{1}{3}$ i do upływu kadencji Sejmu pozostaje co najmniej rok — Rada Państwa zarządza wybory uzupełniające.

2. Wybory uzupełniające odbywają się w trybie przewidzianym niniejszą ustawą.

Rozdział 14.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 78. Koszty związane z wyborami pokrywa się z budżetu Państwa.

Art. 79. Pisma w sprawach wyborczych wolne są od opłat skarbowych i sądowych.

Art. 80. Osobom wchodzącym w skład komisji wyborczych przysługują diety i zwrot kosztów podróży w wysokości i na zasadach ustalonych przez Prezesa Rady Ministrów w drodze zarządzenia ogłoszonego w Monitorze Polskim.

Art. 81. Kto dopuszcza się przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych, podlega karom przewidzianym w kodeksie karnym.

Art. 82. Poseł na czas trwania mandatu poselskiego otrzymuje na swój wniosek bezpłatny urlop w zakładzie pracy, w którym jest zatrudniony. W zakresie uprawnień uzależnionych od ciągłości pracy okres tego urlopu zalicza się do okresu pracy.

Załącznik do art. 9 ordynacji wyborczej do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

KALENDARZ WYBORCZY

Przed dniem wyborów (najpóźniej)	Treść czynności wyborczej
1) 55 dnia, tj.	ogłoszenie uchwały Rady Państwa w przedmiocie ilości, granic i numerów okręgów wyborczych, siedzib okręgowych komisji wyborczych oraz liczby posłów wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych (art. 12); powołanie Państwowej Komisji Wyborczej (art. 24);
2) 50 dnia, tj.	ogłoszenie uchwał prezydów rad narodowych w przedmiocie ilości, granic i numerów obwodów głosowania oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (art. 15); powołanie okręgowych komisji wyborczych (art. 24);
3) 45 dnia, tj.	powołanie obwodowych komisji wyborczych (art. 24);
4) 38 dnia, tj.	przesłanie spisów wyborców przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych (art. 30);
5) 35 dnia, tj.	wyłożenie spisu wyborców do publicznego wglądu (art. 31); zgłoszenie list okręgowych, złożenie oświadczeń o zgodzie na kandydowanie (art. 37);
6) 30 dnia, tj.	ogłoszenie danych o listach zarejestrowanych w okręgu wyborczym (art. 45).

Uwaga: W lewej kolumnie będzie równocześnie podana data określona kalendarzowo.